

Hvordan kan man måle og dokumentere de initiativer, som afprøves i de enkelte projekter?

Christine Holm, IND

Hvordan vi skal måle, dokumentere og evaluere de forskellige projekters eksperimenter og initiativer?

Helt overordnet kan det være idé at anskue evalueringen som en portfolioevaluering. Det vil sige at projekterne skal samle dokumenter, eksempler og refleksioner undervejs, og til sidst foretage en samlet refleksion og vurdering af det billede, som samlingen af dokumentation tegner.

Før projekterne

Formulering af mål

Inden projekterne går i gang skal I sikre jer, at I har brugt tid på at diskutere, hvad I selv vurderer som succesmålene for jeres projekt. Det afgørende er at

- projektgruppen selv har formuleret nogle eksplicitte mål, og derigennem har gjort sig klart, hvad de har i fokus i elevernes læring og udvikling
- målene har en karakter, som gør det muligt at forholde sig til
- målene har en karakter, så de knytter sig til, hvad eleverne kan eller har fået ud af det, snarere end hvad læreren, gruppen eller skolen har gjort.

Dokumentation af overvejelser

I forbindelse med møder i gruppen er det vigtigt med referater, som ikke alene fortæller, hvad der er besluttet, og hvem som skal gøre hvad (selv om det også er vigtigt), men også referater som i stikord eller i løbende tekst fastholder de overvejelser, gruppen har gjort sig. Det kan være bekymringer med hensyn til, hvad der kan gå galt, hvor vanskelighederne vil opstå; eller det kan være forventninger til, hvordan eleverne vil reagere, hvad de vil synes er interessant osv.

En anden måde at dokumentere overvejelser er, at hver deltagende lærer skriver sine forestillinger, forhåbninger og bekymringer ned, før forløbet sættes i gang. Det vil sige: 'Hvad tror jeg, vil ske? Hvad håber jeg, vil ske? Hvad frygter jeg, vil ske?' Disse skriftlige overvejelser kan eventuelt indgå i en læringslog eller læringsdagbog (jf. nedenfor).

En tredje måde kan være at lærerne interviewer hinanden om de samme spørgsmål, og at interviewereren (eller en tredje) i stikord fastholder interviewet. Det kan både gøres før hele projektet sættes i værk, og det kan gøres før enkelte elementer – eventuelt før enkelttimer. I sidstnævnte tilfælde kan man aftale at to lærere fra projektet taler sammen i frikvarteret før timen (f.eks. helt kort om hvad man har fokus på, og hvad man har af forventninger til hvad der skal ske). Det kan så følges op af et efter-timen lyninterview.

Før-test

Det kan være en god ide med en form for "før-test" hvor man afdækker eleverne viden, erfaringer, opfattelser etc. inden forløbet gennemføres.

Undervejs

Dokumentation

Det er vigtigt undervejs at samle dokumentation for forløbet. Det er foruden planlægningsdokumenter (f.eks. undervisningsplaner, formål med undervisningsforløb osv.) også eksempler på elevarbejder, elevevalueringer, observationer fra andre lærere (se nedenfor).

Logbog

Det vil være en stor styrke hvis de involverede lærere fører en læringslogbog eller læringsdagbog, hvor læreren hen gennem projektet fastholder indtryk, overvejelser og ideer efterhånden som de opstår. Vanskeligheden består i at få det gjort, og det kan derfor være en idé at forsøge at skabe en ramme om skrivningen. En mulighed er at afsætte 10-15 minutter (men et afgrænset tidsrum) i slutningen af den dag, hvor man har gennemført aktiviteter i projektet, til at skrive umiddelbare tanker og indfald. Det skal ikke være konkluderende eller teoretiserende, men tænkeskrivning, hvor umiddelbare oplevelser, indfald og eftertanker bliver fastholdt, mens forløbet er i frisk erindring.

Det kan også gøres som en 'mail-bekendelse', hvor I aftaler, at I skal skrive en mail til en anden efter hver undervisningsgang, hvor I reflekterer hvad der er sket.

Kollegainterview

En anden variant er at hver deltager aftaler med en anden deltager fra skolen, at I f.eks. en gang om ugen eller (hvis I kan få det til tidsmæssigt at hænge sammen) efter de enkelte undervisningsgange, kort interviewer hinanden om, hvad der er sket. Igen kan det være en idé at afsætte et afgrænset tidsrum (f.eks. 15 minutter), hvor den ene interviewer den anden, og tager noter, som skal have en form, så andre kan få noget ud af dem. Hvis det praktisk kan lade sig gøre, kan I bruge trekantsinterviewet, hvor en spørger, en fortæller og en refererer undervejs.

Kollegasupervision

Kollegasupervision består i at en lærer (her kaldet observatør) overvejer en anden lærers undervisning (her kaldet underviser), og at de to sammen reflekterer over undervisningen. Et format for kollegasupervisionen kan være det følgende, som i store træk følger en model udviklet af Per Lauvås og Gunnar Handal fra Universitetet i Oslo (se også Lauvås & Rump):

1. **Førmøde:** underviser og observatør mødes. Underviser har udarbejdet et kort observationsgrundlag (det behøver ikke være mere end nogle linier). I observationsgrundlag skriver underviseren, hvilke punkter i undervisningen hun ønsker at fokusere på i refleksionen, og hvilke overvejelser hun har gjort sig i den anledning. Det kan være et særligt aspekt af undervisningen (f.eks. igangsættelsen af en elevaktivitet, vejledning undervejs, opsamling) eller særlige grupper af elevers deltagelse hen gennem lektionen. Fokuspunkterne bør vælges så de bidrager til dokumentation og evaluering af udviklingsprojektet. Observatøren spørger underviseren om hendes overvejelser med henblik på at underviseren får tydeliggjort de udfordringer og handlemuligheder hun har. Spørgsmålene kan også udfordre underviserens antagelser om, hvad der er muligt, nødvendigt osv. Observatør og underviser aftaler, hvad observatøren skal have særligt fokus på i observationen.
2. **Observation:** Underviseren gennemfører undervisningen som planlagt. Observatøren placerer sig i rummet, så det giver mest mening i forhold til det, som skal være i fokus. Det vil ofte være en idé at sættes sig, så man kan se elevernes ansigter og reaktioner – dvs. ikke helt bagest, men heller ikke med ryggen til eleverne. Observatøren blander sig ikke i undervisningen, men betragter og noterer. Hovedvægten skal lægges på de punkter, som blev aftalt ved førmødet, men dukker andre punkter op, kan det naturligvis også noteres.

3. Eftermøde. Underviser og observatør mødes kort efter undervisningen. Der bør ikke gå for mange dage, fordi både erindring og fornemmelse af undervisningen svækkes. Omvendt behøver det heller ikke være umiddelbart efter undervisningen, hvis det ikke kan lade sig gøre. Eftermødet indledes med at underviseren fortæller, hvordan hun oplevede forløbet, og hvordan hun synes det gik i forhold til planen, og til de fokuspunkter som blev aftalt ved førmødet. Derefter spørger observatøren ind. Observatøren skal *ikke* bedømme eller evaluere undervisningen. Observatøren skal spørge for at få underviseren til at reflektere yderligere over forløbet, og derigennem få en dybere forståelse af, hvad der er foregået. Derefter kan de to sammen forsøge at sammenfatte erfaringerne med eksperimenterne og fokuspunkterne i forhold til udviklingsprojektets problemformulering. Denne sammenfatning skrives ned i en form, så andre kan forstå den ved at læse papiret.

Elevprodukter og -evalueringer

Man kan undervejs give de studerende opgaver, som giver indblik i deres udbytte og oplevelse af forløbet. Det kan være tests som dem, der er nævnt i afsnittet før forløbet, eller det kan være besvarelser af opgaver undervejs, som f.eks. giver indblik i elevernes tænkning.

Det kan også være mere umiddelbare evalueringer af typen ”Hvordan har jeg det med forløbet nu?”, ”Det vigtigste jeg har lært i dag er...”, ”To ting jeg synes er godt ved forløbet nu, og to ting jeg kunne ønske mig anderledes”. Det er evalueringsformer, som kan gennemføres meget hurtigt i slutningen af en lektion, ved at eleverne skriver deres umiddelbart tanker på et stykke papir.

Ved slutningen af projektperioden

En række af de teknikker, som er nævnt ovenfor, kan bruges ved slutningen af projektperioden, og efterfølgende indføres i en samlet portfolio for projektet. Det gælder mest oplagt:

- Efter-test
- Lærerens egen slutrefleksion i læringslogbogen
- Kollegainterview
- Elevprodukter fra opgaver, som har fokus på udviklingsprojektets problemformulering
- Elevevalueringer

Derudover kan det være en idé at holde et projektgruppemøde både på den enkelte skole og for de øvrige skoler man er i netværk med, hvor de forskellige erfaringsopsamlende produkter præsenteres og diskuteres, og denne diskussion fastholdes i et referat. Dette referat kan fungere som den samlede refleksion i en portfolio.